

הכריתה וכליתה את הקוצים מן הכרם. מי ששלח ידו בקדשים, נכווה בגחלתה, נס וברח מן האמת הנוקבת שפרצה מתוך השלהבת הגדולה. האש ליחכה את העפר, את הזוחלים המסוכנים, את הנחשים הצפעונים אשר אין להם לחש, את הפתנים האכזריים הערמומיים ששבו בבהלה אל חור מאורתם. אולם, רבינו זצוק"ל, זאת קומתך דמתה למים הניגרים והמושלכים ארצה.

כמעין המתגבר היית. מי מעין טהורים, זכים, בראשיתיים, מקוריים. מי באר עמוקים, חבויים, טמירים וגנוזים.

נחל בלתי אכזב של 'לב' הנשפך כמים. לחלוחית של רחמנות שאינה מתייבשת לעולם. אוקיינוס של אהבה והשתתפות עם כל בר ישראל. מעין המו וחמרמרו בצרותיהם של ישראל. הטבלת את כל כולך, ללא שיור, בבריכת דמעותיהם. היתה לך דמעתם לחם יומם, ולילה לא דומיה לך. אבא רחמיא. 'טוב אתה לישראל יותר מאב ואם'. ובסערות התקופה הנוראיות, גברה הרוח, ונתלבתה האש. 'ותפל אש ד' ותאכל את העלה ואת העצים ואת האבנים ואת העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה'. (מלכים א יח, לח).

והנה ענין השלום בין האש והמים מצינו במכת בורד, 'ואש מתלקחת בתוך הברד' (שמות ט, כד). ופירש"י, מתלקחת בתוך הברד - נס בתוך נס, האש והברד מעורבין, והברד מים הוא, ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם.

הנה כי כן, כאשר האש והמים באים לעשות רצון קונם, אזי אין כאן שום ניגוד בין האש למים, האש לא יצאה לחמם ולהבעיר, והמים לא באו לקרר ולכבות, אלא 'לעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם'.

רבינו זצוק"ל היה 'גברא' ו'חפצא' של 'לעשות רצון קונם'. האש והמים אשר נשתלבו ונתמזגו בכוחות נפשו האדירים והעצומים עשו שלום ביניהם, וכך עשה רבינו זצוק"ל בששון ובשמחה, באימה ובראיה, את רצון קוננו.

ומספר הרב נובגורצקי שליט"א: עם כלות ימי השבעה, בשובי מחלקת מחוקק ספון רבינו הגדול זצוק"ל, החיליתי בעריכת ובכתיבת מעט מזעיר מאשר בצקלוני הדל, צרור זכרונות אשר עלו וצפו במחשבותי, רצוא ושוב, תיאור מקצת שבמקצת מן החוויות והמאורעות שראיתי וששמעתי במחיצתו, הכ"מ, ועשו בלבבי רושם שאינו נמחה.

אסופה זו בשם 'מילין זעירין' נכתבה בשעת חימום, אופל ולא סדרים, ומלכתחילה כתבתי לעצמי ולחבריי, בבחינת 'אשר עם לבבי אשיחה'. אולם מחמת הצימאון הרב וההשתוקקות לכל מעשה וזכרון מרבינו זצוק"ל, שהיו נחלת כל בית ישראל בכלל, וקהל ציבור בני התורה המבינים בעם, שניאותו לאורו של רבינו זצוק"ל, בפרט, יצאו הדברים מגבולם ונפוצו על פני תבל.

מובן מאליו שלא היו הדברים מוגהים כל צרכם, וכמה דברים היו זקוקים מחיקה או תיקון, ובהרבה מקומות היה נצרך להנעים ולשפר את ניסוח הדברים. זאת ועוד, כפי שכתבתי בפתחה שם, מאוד עמקו מחשבותיו של רבינו זצוק"ל, ומלאכה קשה היא להסביר ולפרש את הנהגותיו, ואף שהשתדלתי למעט בהסברים ובתוספות מדילי, ולהתמקד בדברים כמות שהיו והתרחשו, אגב גררא נכתבו כמה דברים שאין דעת כל הבריות היתה נוחה מהן.

הן יפה הגדירו תלמידו הגאון רבי משה פטרובר שליט"א, בהספדו שנשא בהיכל הישיבה הקדושה, משמו של הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, שהיה רבינו זצוק"ל 'נשמה כללית'. היתה בו בחינה של

'איש אשר רוח בו', אישיות רחבה ואין סופית המורכבת ממוח כביר ונורא ולב ענק ורגיש, מזג סוער ואצילות עדינה.

מסיבה זו נתייחד כל כך בהליכה כנגד רוחו של כל אחד ואחד, ולא רק 'כנגד' - בנתיב מקביל, אלא תפס נחלה וקנה שביטה ממש בלב תלמידיו וכל דורשי קרבתו. העמיק חדרו אל נבכי נשמתו של כל תלמיד ותלמיד, ושיער נכונה את ערך מדרגתו והשגותיו ואת כוחות נפשו ויכולותיו.

'וכל אחד מהם נדמה לו כאומתו'. לא הרי זה כהרי זה. שיח שונה, תביעות אחרות בתכלית, ופנים מתחלפות.

ועל כן, כל המעט שכתבתי אינו אלא ככלב המלקק טיפין מן הים הגדול. פרקים שלמים במסכת חייו של רבינו זצוק"ל לא הוזכרו כלל, ומהם שלא הוארו ופורטו כל הצורך. ואעפ"כ סבור אני כי יצא ההפסד בשכר, והיה בהם כדי סיפוק ורוייה במדת מה, 'כי השביע נפש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב', ואמנם רבים העידו בפניי כי קיבלו תועלת.

המחבר מציין כי "לאורך זמן כתיבת הספר, הגיעו לידי מאמרים והספדים רבים שנאמרו ע"י גדולי התורה והיראה, וכן גדולי תלמידי רבינו זצוק"ל מכמה תקופות, ושכונם כאבני חן ופנינים בתוך המאמרים, דבר בשם אומר.

דמות דיוקנו של רבינו זצוק"ל נראתה בעיני רוחי, שבודאי לא הוה ניחא ליה בביטולה של תורה, למרות החיזוק וההתעוררות וזיכוי הרבים הכרוכים בכך, ועל כן מיהרתי להשלים את הספר במתכונתו זו, כאשר חלקים מסוימים הינם עשירים ורחבים, ואילו נקודות מרכזיות ועיקריות במשנת חייו של רבינו זצוק"ל באו רק בקוצר אמרים, וכמעט בהבלעה וברמיזה. הספר כולו נכתב בבחינת 'קמא קמא דאתי ליד'.

דגש מיוחד ניתן 'שיהיו הדברים למעשה ממש' כפי שהטביע בנו רבינו זצוק"ל, ושוקעו בין השיטין הרבה מהדרכותיו ומאמרותיו החודרות עד השיתין, זאת לצד הרבה מדברי תורתו שרוכזו בעיקר כעטרה בראש הספר, חידו"ת נדירים מכת"י רבינו בטל ילדותו ושיעורים מימי חורפו בישיבת איתרי. רבים וטובים העידו כי בעבורם הספר אינו ספר של עובדות וסיפורים, אלא ספר מוסר חי ולוהט שמעורר ומזכיר את ה'יהיו בעיניך כאילו היום ניתנו'. את היראה ואת האהבה, את ה'ימין מקרבת' ואת השבט מוסר המכה על קדקד ואומר לנו גדל.

בימים אלו ממש נתבשרנו כי יוצא לאור עולם, בס"ד, קונטרס הוספות והשלמות הכולל גם תיקונים בשם 'בלבת אש תניינא', ונוספו בו עוד פרקים וזויות חדשות - גיצים ושלמה בלבת האש הגדולה שהאירה את חשכת הגולה.

עמוד אש וענן

אחד החיבורים הקולעים על דמותו הגדולה של רבינו הגדול הוא הקונטרס "עמוד אש וענן" - אלון בכות על אבינו רוענו מורנו ורבנו, שנכתב על ידי תלמידו חביבו הגאון רבי עופר שמאי היימן שליט"א, שהגיע לכל פינות עולם התורה והיה לשם ולתהילה.

בשער הקונטרס, כותב הרב המחבר שליט"א כי בדבריו ישנם "פירווי זכרונות מעמוד האש, מבט הנשקף מתוך הענן, הסתר אחר הסתר, דרך עמל ויגע בו חזב רבנו זללה"ה בלבבנו, העמיד סולם, מסילה סלל, דרך העולה בית קל". מעלעול בין בתרי הגליון, עולה מערכה

מופלאה של עובדות הנהגות וזכרונות, כאשר הדברים שנערכו מתמצית דם ליבו של הגאון הרב היימן שליט"א מחולקים לכמה וכמה שערים, המציבים מדמות הענק של רבינו הגדול זצוק"ל, בשפה קולחת ובהירה, אוצר בלום של עובדות והנהגות המחיות את זכרו הטהור של רבינו הגדול. בין השערים: בוצין מקטפיה ידיע - כסתו בין זקני ארץ, והיו עיניך רואות מוריק, אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה, כבוד אלוקים הסתר דבר, את הצנועים חכמה, סלידה מחיצוניות - תוכו רצוף אהבה, תורה דיליה, תנה בני ליבך לי, סידור ההנהגה כפי העולה לו מגמ' והפוסקים, שימני כחותם על ליבך, חותמו של הקב"ה אמת, חותם האמת במסירת התורה עוז תעצומות לעמוד על הקדשים שרשו במידת האמת, שאיפה בלתי נלאית אל השלימות, אדם לא לעצמו נברא, נשיאה בעול - מקניני התורה, להרנין לב אלמנה, אסקופה הנדרסת, דרכי חינוך, ללמד ע"מ ללמד, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו.

בהקדמתו הוא מציין: "אהני לך עצת זקנים ושלושים וחמש שנה זיכנו בוראנו לסדר חיינו בצל האילן הגדול, ככלב המלקק מן הים כן המעט כי ממימי נביעת חכמתו בצמאון שתינו, משביכי אש דנתזי מעומק תפארת עבודתו נשתדלנו לחצוב דליינו, כלי בו לטוב לנו נוכל להעלות יושר דברי אמת, עמקי אמיתת תורה"ק, חסד ואמת נפגשו בתורה האחוזה במטה התפילה, אור אש הגדולה נהלנו חיינו, מכחה באנו הלום, ועתה כשתרוץ גולת הזהב ונשבר כד על המבוע נשארנו משוממים, צמאים למלאך המכה על ראשנו, מלאך הדוחף כל העת, אינו מרפה - גדל בני.. גדל.. כך לעת חסרנו כל זאת אמרנו לצייר מה למולנו את אשר ליווה חיינו, לצייר למען יעמוד ימים רבים, יעמוד לנו, ולאשר לא זכו ראות, למען נדע לכונן ראשנו אל מול כל גל העובר, ולהמשיך, לא להרפות, לצמוח, לגדול, לשאוף לנעלה, אל עבר הבלתי נתפס, לשאוף.. לשאוף.. ושוב לשאוף..".

בהמשך ההקדמה המרתקת, המהווה פרק בפני עצמו ומלאה בעדויות מפעיו, כותב הרב היימן שליט"א הגדרה מופלאה: "הזעזוע שאחז בכולנו עם ההסתלקות הפתאומית פתח שערי לב, כמדומה שערים חדשים למושגים נעלים, לשאיפות שאינן יודעות קץ ותכלה, געגועים עזים לאשר היה ואיננו, וכמדומה שאם לא נעשה לאצור בתוכנו רגשי קדש הרי ששטף הזמן וטרדותיו ישטוף ויטשטש... ועוד בזאת, אם לגבי אלו שראו וחשו הדברים אמורים, אם כן מה נאמר לגבי דורות יבואו, חדשים אשר לא שמעו ולא ראו, כאלו אשר לבד חיצו משטינים שקנאתם אוכלתם, לבד כן לא שמעו ולא ראו, לזאת נתגברתי, אציתי חיל וכח, להביע מעט מצל אילן בצילו חמדנו ישבנו, ולאורח מסילה בה אמת מימיו זורמת תחתיו - בה נשתדלנו לכלכל דרכינו, זעקת האמת הפורצת ממעמקי לב טהור - רבנו זללה"ה

אבינו

מוסף זכרון

ההלכות ולטהר הנפשות, כטיפה מן הים הגדול, אשר הותיר אחריו רבינו הגדול למורשה. במכלול נושאי התורה ועבודת האלוקים.

ויהיו הדברים לעילוי נשמת רבינו הגדול, ולהרבות חיילים לתורה וליראה, מתוך להט אש התורה היוקדת בלבבות".

עובדות והנהגות

קונטרס זה, עובדות והנהגות מרבינו הגדול זצוק"ל, מכיל סיפורים ועובדות נפלאות, כשהמחבר הרב הגאון רבי אביעד יהושע סגרה שליט"א מספר: "רשמתי קצת דברים שעלו בזכרוני בשעת הכתיבה, יש פה סיפורים נפלאים ויש סיפורים פשוטים, והנהגות, וגם מהם אפשר ללמוד ולהתחזק באהבת וביראת ד'. השתדלתי לא לכתוב פרשנויות ותיאורים מופשטים אלא עובדות ממש, והמבין לבד יבין מהדברים במה מדובר.

בזכרוני יש עוד הרבה סיפורים והנהגות רבות שלא רשומים פה כיון שלא נזכרתי בהם בשעת הכתיבה, וחלק גם אי אפשר להעלות על הכתב לרבים, וקצת דברים שיעצו לי להוריד. וכמעט בכל נושא שמדברים עמי או שאני קורא יש לי סיפור או הנהגה שאני נזכר, ואולי בעתיד נרשום עוד.

יש להדגיש שאין לפסוק הלכה מהדברים הנכתבים אלא לאחר בירור היטב אצל אחרים ששמעו, וכתבתי רק כדי לעורר ע"פ מה שאמר לי. יהי רצון שבזה קצת אצא ידי חובת ההספד של האדם הגדול בענקים שזכיתי להתקרב לשולי גלימתו, ולא אהיה בכלל מתעצל בהספדו של חכם."

נקודה מעניינת מצאנו בתיאוריו של הרב סגרה, והדברים מעורבים בדמעות זכרון על שיעוריו של רבינו: "אני זוכר שהוא אמר לי הרבה פעמים שהוא מורגל בזה לחדש דברים בתוך השיעור, והיינו רואים במהלך השיעור שחידש דברים ומסתכל על שני תלמידים ותיקים שישבו במקום קבוע האם הוא אומר נכון, דברים שהתחדשו לו באותה שעה..."

באר אברהם

קונטרס מופלא ובו עובדות על רבינו הגדול
יצא לאור על ידי הרב הגאון רבי אברהם מלריך
שליט"א, שכותב בתחילתו:

זכיתי להכנס עם הכתבים קמיה מורי ורבי מרן ראש הישיבה הגאון האמיתי רבי שמואל בן רבי שלמה זלמן זיע"א הכ"מ כחודש לפני הסתלקותו לישיבה של מעלה, ועבר זמן רב על הכתבים, כמעט על כל סימן והעיר כמה הערות, והביע דעתו לכתוב הסכמה לדברים, ובסוף דבריו בקשני להשאיר הכתבים אצלו, ובטוב לבו שאל אם יש עוד עותק.

ובליל שבת זכור יום המר והנמהר אור לט'
 אדר ע"ח עלה בסערה ברזא דשבת מלכתא, נטרפה
 השעה ונתבקש רבינו זיע"א למתיבתא דרקייעא
 ואיינו כי לקח אותו אלוקים, נטל כל חמודות של
 שקידת ויגיעת התורה והרבצתה והלך לו, ואותנו
 עזב לאנחות.

אספדה ואיללה, מעי מעי אוחילה, רעדה תאחוז
כל שומע שימוע ותיזל כל עין דימוע, ונהפך לאבל
כל שעשוע. אבל יחיד עשי לך כל בית ישראל,
ובפרט אנכי, שלא מזכותי קרבני וזכיתי לישב לפניו
כמה שנים.

תורה תורה חגרי שק התפלשי באפרים אבל

רבינו הגדול, זכו ללמוד ולהתחמם לאורו. אחת מהתגובות המרגשות היתה של בחור בן עליה, שסיפר כי באחד הימים התעוררה אצלו שאלה בענין אישי בדרכי העליה, והוא הרגיש נבוך וימבולבל, שכן בחיי חיותו של רבינו הגדול הוא עוד זכה להכנס לשאול וליטול עצה, בצר לו נעמד הבחור להתפלל, והוא סיפר כי היה זה ביום בו הספר הגיע לידי, ובעת שעלעל בו נגלו לפניו מספר קטעים, שהיו עבורו משיבי נפש שכן הם נגעו בדיוק לאותן נקודות אותם הוא ביקש להבין ולהניח נפשו, "הרגשתי שקבלתי תשובה ברורה ומדויקת ללבטים ולספקות" סיפר הבחור.

הספר כלל מאות קטעים בענייני תורה, שבת, תפילה, חינוך ועוד, שכל אחד מהם הוא פרק ללימוד, ומהווה תורה שהיא ללימוד וללמד. אחד מגדולי מרביצי התורה אף התבטא כי הספר לא יורד מעל שולחנו, כשבכל שיחה וועד הוא מאיר הארה מתוך דברי רבינו הגדול הכ"מ.

בפתח דבר לספר כתב המחבר הרב יאיר ארלנגר: "אילו פינו מלא שירה, ולשונו רינה כהמון גלוי, אין אנחנו מספיקים להודות לקל עליון על החסד אשר גמלנו, להיות מסתופפים בצל רבינו הגדול אור העולם, מרנא ורבנא רבינו הגאון החסיד מרן ראש הישיבה רבי שמואל אויערבאך זצוקלה"ה הכ"מ זע"א, אשר השביענו מטובו, והעמידנו בקרן אורה, וכרועה נאמן טיפח ווגידל עדרים עדרים לתורה ויראה, בהנחותו דרכי העבודה והיראה, ובנועם אמרי פיו, יצק בנשמות ורבבות עמלי ולומדי התורה, אור תורה וטהרה, למען ידעון את הדרך ילכון בה, לעלות במעלות התורה והיראה.

והן עתה, דווה לבנו, ארי נא לנו כי חטאנו, אשר
אמרנו בצילוי נחיה, וכל עין תדמע, כי אבד הצדיק,
ואותנו עזב לאנחות.

ואולם זאת נשאר לנו למורשה, אמרי פיו
ואור תורתו, אשר נשמעו במקהלות עם, לא יוכל
הקולמוס להכילם, דברי אלוקים חיים, לעורר
הלבבות, ולהנחותם בדרכי העבודה, אשר מסר
עליהם רבינו זיע"א את נפשו, בכל עת, להעמיד
תלמידים הרבה, גדיים אשר נעשו תיישים, יושבי
בתי המדרשות וכל המבינים בעם, החפצים בקרבת
האלוקים.

וכידוע אשר מידי שנה בשנה, בימי המטמונים,
עורר רבינו הגדול זיע"א, על החובה להכין את
הלבבות לשפע אור התורה, תכלית היציאה
ממצרים, "למען תעבדון את האלוקים על ההר
הזה", מעמד הר סיני, וליום קבלת התורה, אשר
חוזר מידי שנה בשנה, בימים הגדולים, בין דבחא
לעצרתא. וביותר אשר עורר על עמלה של תורה,
ועידוד צעירי הצאן, להשקיע כל כוחם בעמלה של
תורה, וב"סלסלה ותרוממך", וטרח ויגע להטמיע
בלבבות הצמאים לדבר ד', את היסודות והמושגים,
דרכי העבודה והדרך להתמודד עם קשיי הזמן
ומלחימת היצר.

והן אמת היא, כי רבים הם הדברים, כמים לים מכסים, בכל ענפי העבודה והזמנים, אשר רבינו הגדול, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כאומן הנפש, סלל את הנתיבים והדרכים, לכל יחיד ויחיד, ללמוד דרכי מלחמת היצר ותחבולותיו, ונטע בנפשות את הדעת, להלהיב כוחות המוח והלב, להתעלות, ולהסיר כל מכשול ועיקש בדרך העולה בית ק-ל.

וכאן, לכבוד עמלי התורה ולומדיה, ולמען יעמדו לימים רבים, לעורר חשקת הלכות בלהט אש התורה ואהבתה, עמלה ויגיעתה, ויראת האלוקים הטהורה, הובאו עלי גליון, רק מעט מזער מרשפי הא"ש, הדרכות וזהורי אורה, לישר

זיע"א, עומק שכרה בשיתי תהומות, זעקה המנעת סיפי ביתנו, היא המכרחת לבא בכתובים".

והוא ממשיך וכותב בין הדברים: "ומתוך זאת, ואך ורק מתוך זאת באו דברינו, ואף שהמפורסמות אינן צריכין ראייה, והפלגת נוראות מעלתו, אשר מלבד היותו בור סוד שאינו מאבד טיפה, מאריה דכוליה תלמודא, ראשונים, ראשוני הראשונים, אחרונים ועד אחרוני האחרונים, כל זאת מן המפורסמות הוא וכבר פקיע שמיה בזוה, וכל זאת לבד תכונות נפשו בפקחותו ושנינותו, כחו לחדוד אל נקודת האמת במה שלא זכו אחרים, וכל זאת כרגע כמימרא רב כחו בעבודתו, אחוריה ראינו בגבורתו, הרי שעולה היא אישיותו מעדת היא על עצמה כי קדוש מרחם הוא, תוכו רצון אהבה, ואכן לא אל זאת נשאנו פנינו אלא אל פירות הנושרים, מעט אשר זכינו בחסדי ד' ללקט - אליו נישא מגמת כתיבתנו".

אלפי תלמידי רבינו, מצאו בקונטרס זה, אוצר בלום, שאינו כ"ספר זכרון" גרידא, אלא ספר לימוד מוסר ואורחות חיים, שהיווה אוצר בלום לכל בן תורה.

נתיבות שמואל

עם הסתלקותו של רבינו הגדול, מרן ראש
הישיבה זי"ע"א, התעוררה תשוקה עצומה לדברי
תורתו ומוסריו, הנוגעים באין ספור נושאים בדרכי
עבודת האלוקים.

במשך השנה הוציאה ישיבת "נתיבות התורה" בבני ברק, את הקונטרסים "נתיבות שמואל", כאשר הראשון עוסק בענין כתיבת חידושי התורה וחזקון לבני הישיבות הקטנות, במאמרי רבינו ועובדות, והשני בענין "שתהיו עמלים בתורה" חזקון לעמל התורה בין צעירי הצאן.

החוברות שנערכו בידי של תלמיד רבנו, הרה"ג ר' יאיר ארלנגר, תפסו מקום בליבם של תלמידי הישיבות הקטנות והגדולות ברחבי הארץ, כשרבים נאותו לאורם, ובכוונת הישיבה להמשיך ולהוציא לאור קונטרסים נוספים ובהם פנינים יקרים לחיזוקם של בני התורה.

בני ישיבות רבים סיפרו כי המילים של רבינו הגדול עודדו ודירבנו אותם לעמל תורה ולכתובת חידושי התורה.

בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ

מיד לאחר חג הפסח הראשון שלאחר הסתלקות רבינו, ולקראת מעמד "וכתבתם" השנתי בו השתתף מידי שנה רבינו הגדול, התעורר רצון להגיש מתורת רבינו בדרכי העבודה, להמוני בני התורה חובשי ספסלי בתי המדרשות צעירי הצורבים וכל מבקשי הדעת מתורת רבינו הגדול.

בספר זה, שנערך על ידי הרה"ג רבי יאיר ארלנגר, נלקטו מימרות קצרות, יסודות, מכתבים ועובדות מרבינו הגדול, כאשר המושגים שנלקטו ממערכות עמוקות וגדולות הוגשו לפי שלל של נושאים, והפכן ללחם חוקים של המוני בני ישיבות ואברכים, בהם כאלו שהייתה להם זו ההכרות הראשונה עם תורת רבינו הגדול.

חלק א' של הספר "בקוראי שמור", הקיף כמה נושאים יסודיים, כשהתגובות לספר הגיעו מכל קצוי תבל, ורבים שלא זכו לאור באור תורת

יחיד עשי לך ומספד תמרורים על תופשי משוטיך ופורשי מכמורים מוחליך וחובליך במים אדירים. אוי מי יורה דעה, ומי יבין שמועה, מי יפרק הויות ומי יתרץ שברים, מי ילחם מלחמתך, כלי מלחמה אבדו ונפלו גבורים, יתומים היינו ואין אב, אוי רבנו על מי נטשתנו, אוי לספינה שאבדה קברניטה, הוא הגבר אשר שתלו ד' ברחמיו בדור האחרון להלך כעמוד האש לפני המחנה, להאיר בחשכת הזמן, ולנחותם בדרך אשר ילכו בה".

"לעילוי נשמת מורי ורבי המובהק מרנא ורבנא, גאון נשגב חסיד ועניו צדיק מושל ביראת אלוקים, פאר הדור והדרו שר התורה ועמלה, הרועה הנאמן, נהיירן לו שבילי אוריתא בנגלה ובנסתר, רבינו הגדול אבינו רוענו רבי שמואל בן רבי שלמה זלמן זל"ה הכ"מ. רבי שהביאני לחיי העולם אשר זכיתי לישוב לפניו ולשמשו, וברוחו הקדוש קירבנו בזרוע אהבה מטובו ומרוחב דעתו, ובמאור פניו קרבני בעבותות של אהבה, וסמוכים היינו על שולחנו שולחן גבוה, ובעוצם קדושת תורתו הבהירה האיר עלינו יומם ולילה בכל עת וזמן,

היה כמלאך המכה על קדקודנו ואומר גדל. בא השמש בצהריים, מי יתן ראשי מים ודמוע תדמע עינינו עד דכדוכה של נפש על אלה אני בוכיה, עיני עיני יורדה מים, אל תתני פוגת לך, אל תידום בת עינך, עת נשבה ארון הקדוש ונשרף בית אלוקיננו, שבת משוש לבינו ונהפך לאבל מחולנו, רוח אפינו אשר אמרנו בצילו נחיה, מרא דכולא תלמודא אשר יגע בתורה לעינה בכל מכמניה, שר בלול מאש ומים בנגלה ובנסתר, העמיד תלמידים הרבה, ארי במסתרים, אדיר התורה, בעל תריסין במשנה וגמרא, פה המתגבר בתורה, גופו טהור בכל מיני טהרה נקי וחסיד, יושב ודורש וספר תורה עימו לא הניח כלום מתורת משה לשמרה, אבל יחיד עשי לך תורתינו הקדושה על בן יחידך אשר מסר נפשו עליך והפקיר רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וכל הרגשותיו אליך, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה שאהב את התורה ועוסקיה בטהרה.

מעות יש לנו ואין שולחני לפורטם, אוי מי יורה דעה, מי יבין שמועה, מי יורה דרך, מי יאיר המסילה, איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב.

בהקדמה כתב המחבר: "אילו פינו מלא שירה כים ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע אין אנו מספיקים להודות לך ד' אוא"א על אחת מאלף אלפי אלפים הטובות שעשית עם אבותינו ועמנו, ובפרט על שזכינו לישוב באהלה של תורה בין כותלי ביהמ"ד בכולל שע"י ישיבת "מעלות התורה" מקום שמגדלים בו תורה ותפילה, ולחסות בצל יראה עבודה ומוסר בשיבתנו הק' אשר חוסים בה אברכים ת"ח גדולי תורה, וכל זאת מראש צורים אראנו על ידי רבינו הגדול ראש גולת אריאל רבינו שמואל זל"ה נ"ע, אשר בנה מקום קדוש זה והרביץ בה תורה ויראה עשרות בשנים והעמיד בה תלמידי חכמים גדולי תורה, ובשיעוריו הבהירים והמשמחים שנמסרו בלכת אש קודש, חניך והשריש בלבבות התלמידים להתבונן ולהשכיל ולבאר באר היטב בכל עניני הלימוד הגמ' והראשונים ורבותינו האחרונים, ושאין די בהבנת הדברים מקופיא, ושלא לקרב ביאורים וחידושים בצחצוח לשון וברק שאין זה דרכה של עמלה של תורה, אלא לעמול בלימוד הסוגיא ולברר וללבן הדברים ולהפיק כתבונה ולהעמיק בהן דק מן הדק עד אשר נבדק לבוא לחקר היושר והאמת בבירור ובהירות, והיו הדברים שמחים כנתינתם מסני, אשרי מי שראה פניו כרקיע מזהירים וכלפדים בוערים בשלהבת אהבת תורתנו הקדושה בנהירא עילאה, והשריש בלב תלמידיו כי התורה הקדושה משוש חיינו ובהם נהגה יומם ולילה, וזכיני השי"ת לישוב לפניו כמה

שנים סדר א' וימים לרבות הלילות, וזכינו לראות פנים בפנים עמל התורה ויגיעתה בכל החושים והכוחות, אשרי עין ראתה כל אלה, גם בלומדי מסכת זו היה מתעניין מפעם לפעם איפה אווזים כר', והיה מעודד לכתוב הדברים".

עמוד אש

קובץ מופלא י"ל בחג הסוכות על ידי ת"ת "תפארת יעקב", המכיל שלל שערים פנינים שיחות והארות בעניני חג הסוכות, מתורת רבינו. הספר המפואר, ובו ק"נ עמודים, הכיל עניני חג האסיף, פנינים בעניני חג הסוכות, פניני חג הסוכות שנשמעו מרבינו זיע"א בתורת הגר"א, עניני השמחה במשנת רבינו הגדול, שיחות לסוכות, משאות רבינו הגדול זיע"א במעמדי זכר לשמחת בית השואבה, ו"על משמר החינוך" יסודות החינוך במשנת רבינו הגדול.

הספר שנערך בידי הרה"ג ר' יאיר ארלנגר שליט"א, היווה אוצר בלום בענינים שונים ומגוונים מתורת רבינו הגדול, והגיע לידיהם של הורי התלמידים וידידי התלמוד תורה בארץ ובעולם, כשהוא מלווה את הלומדים במשך כל ימי חג הסוכות, בתורת רבינו הגדול.

קובץ תורת מבשר

במהלך שנת האבל פטירתו של רבנו הגדול זיע"א יצא לאור הקובץ הנפלא תורת מבשר לזכרו של רבנו, על ידי רשת הכוללים מבשר תורה שע"י מוסדות כנסת ישראל במבשרת ציון, כשבפתח הקובץ מציינים העורכים שזכו ברשת הכוללים להיות סמוכים על שולחנו הטהור של רבנו הגדול רבן של ישראל מרן רבנו זיע"א.

בראש הקובץ הובאו מדברי רבן של ישראל זצוק"ל בסיום על מסכת ערכין שנערך בהיכל הכולל, כשתחילת בדבריו חרו רבנו מענייני המסכתא, ואחר כך דיבר מגדול השמחה בסיום שאינו רק על הסיום על הדרך עלן ודעתך עלן, זה חיינו שזוכים ואווזים ושייכים בלימוד התורה. רבנו הגדול הוסיף בדבריו הקדושים שגם בזמני שמחה אסור לשתוק וחיבים להזכיר כי עומדים בתקופה קשה שמשנאין נשאו ראש, וגוזרים על התורה עצמה, אחים תועים שרחקו, וזה החיזוק הגדול ביותר שמשיכים לאחוז בעץ החיים בכל הכוח.

הקובץ עצמו חולק לשלושה שערים, השער הראשון הוא מתורת הזכה של רבנו, ובו מו"מ שנשא רבנו בספר חידושי רבנו חיים הלוי נהל' יסודי התורה בדברי הגר"ח והשגת החזו"א, ובהל' סוכה פי"ט ופ"כ, וכן השיעורים האחרונים שמסר רבנו הגדול נר אלוקים טרם יכבה בעומק הסוגיות במסכת כתובות וממש בעומק ליבון הסוגיות נסתלק ליבן של ישראל, ואף שפתים למחסור להסביר את עומק והיקף תורתו, אבל ידוע שחיבה יתירה נודעה לשיעורים אצל רבנו זיע"א.

השער השני ובו הובא ממשאו ומתנו של רבנו הגדול עם גדולי התורה זיע"א ויבלט"א, עם רבנו הגדול מרן האבי עזרי, עם ידידו ורעו הגאון האדיר רבי מאיר הלוי סאלאווייציק זצוק"ל, ועם יבלחט"א הגאון הגדול הגרב"ש הכהן דויטש, גאב"ד חניכי הישיבות הגר"מ גרוס, תלמידו כ"ק אדמו"ר מטריסק, הגר"מ קארפ והגר"ד מינצר

שליט"א, ולמעין יראה בזה את ידו של רבנו בכל נושא ועניין, איך הייתה משנתו סדרה בליבון הדברים עד שורשם מחמורות ועד לקלות בהיקף עצום וברירות על לתכלית.

בשער השלישי דברי נהי ומספד אחר מיטתו של רבנו זיע"א, ובראשו דברים שנשא הגרב"ש הכהן דויטש שליט"א במהלך ימי השבעה במעמד קביעת שם לכולל דרכי שמואל, וכן ההספדים שנאמרו בהיכלי הכוללים מבשר תורה במהלך ימי השבעה על ידי ראשי הכוללים רבי יעקב קניג, רבי מרדכי ברגמן ורבי אברהם מלריך, ובסופו מאמר אלון בכות שנכתב במיוחד לקובץ על ר"מ ישיבת בריסק הגאון רבי חיים הלוי סאלאווייציק שליט"א [בן רבנו הגר"מ זצוק"ל] לזכרו של רבנו הגדול, ובו מביא מאביו הגדול שראה ברבנו הגדול איש האמת והשלמות שכולו רק בלתי להשם לבדו, בלי שום עצמיות כלל וכלל ולכן זכה להיות גדול מוסרי התורה בדורנו.

בהנהלת הכוללים מציינים שגם השנה עתיד לצאת בעזה"י קובץ נוסף שיעסוק בתורתו של רבנו הגדול רבן של ישראל זצוק"ל. הקובץ בשלבי עריכה, ומבקשים מכל מי שיש בידו מתורתו של רבנו, או מו"מ של רבנו עם גדולי התורה ליצור קשר ב052-7667079.

בקובץ מובא כאמור משא רבנו הגדול מרן הדרכי שמואל זיע"א בסיום מסכת ערכין בכולל שם אמר רבינו:

שמחה גדולה כשעוסקים בשמחתה של תורה, סיום מסכתא על ידי אברכים מופלגים, ובאמת ארוכה מיני ים, ולעולם אין מסיימים, רק הסיום הוא על זה גופא ששייכים בזה, זה עצמו השמחה, וזה הדרך עלן ודעתך עלן וכו', וזהו עיקר שמחת הסיום אשרינו שזכינו, ובפרט בתקופה זו כשחושך יכסה ארץ, קשה קשה לדבר, מכל מקום גם לשתוק אסור. ובאמת החודש הזה [שבט] הוא חודש מיוחד, פשוט פרשת החודש הוא החודש הזה, משה ביאר את התורה הזאת זה החודש שבו ביאר את התורה, החודש שאז נתגלה ביאור התורה ובאמת אין הרבה תאריכים בתורה, אבל זה נתגלה בתורה, וכשמתגלה זמן בתורה, הרי הוא מיוחד בזמן שלו, מלבד עצם הדבר שביאר את התורה יש עניין גם בזמן.

ובמהר"ל שהנה הכל הוא מהתורה, הסתכל באורייתא וברא עלמא, שורש השרשים הוא בתורה הוא מגיע עד למטה, וזהו ביאור מחלוקת בית שמאי ובית הלל מתי הוא ר"ה לאילנות שזה ודאי שהכוח טמון בחודש, שם זה נמצא וממילא בית שמאי היו חריפים טפי ראו הכל בהתחלה אחד בשבט, שבחודש נמצא כל הכוח, זה מגיע משורשו משורש הדברים, וממילא זהו הזמן, ובית הלל בט"ו בשבט כשהדברים מתקיימים ומתגלים בפועל, אבל מכל מקום הכוח הוא בחודש זה, וזהו הזמן שהוא מיוחד.

ושמחה גדולה שעוסקים בסדר קדשים

אבינו

מוסף זכרון

מכון 'אליבא דשמואל' להוצאת פסקי רבינו זיע"א

ועד עתה, ומנחנו בארצות ישר ומקרבנו ברוחב לב ובאהבה יתירה, גם זכינו שעבר על חלקים רבים מהספר והאיר עינינו בהערות והארות רבות אשר באו במקומן כספר, יברכהו ד' בכל מילי דמיטב וירבה גבולו בתלמידים ויחזקהו כבריות גופא ובנהורא מעליא".

וכן פסקי הלכה רבים מרבינו זצ"ל אשר כתב בשאר ספרי תלמידיו, ה"ה: 'מגילת ספר' לתלמידו הגאון רבי אוריאל איזנטל שליט"א, וכן בספר 'קריית אריאל' לתלמידו הגאון רבי אוריאל בוקוולד שליט"א, ובספר 'מנחת צבי' לתלמידו הגאון רבי צבי וידר שליט"א, וכן בספרים רבים שרבינו כתב הסכמות והוסיף עליהם הערות להלכה.

כך גם פסקי הלכה רבים שכתב גאב"ד חניכי הישיבות הגאון הגדול רבי מרדכי גרוס שליט"א, משא ומתן עם רבינו זצ"ל להלכה למעשה, שנמסר במיוחד לידי המכון.

כמו כן ישנן מערכות הלכתיות רבות שרבינו זיע"א זכה לפרסם עוד בחייו חיותו, כגון הקונטרס על דיני קידוש בשבת ויו"ט שפורסם בקובץ 'צהר' [וכעת הודפס בספר דרכי שמואל], וכן בקבצים 'מבקשי תורה', וקונטרס שלם על כל פרק כל הכלים שפורסם בספר 'אהליך יעקב' שי"ל ע"י כולל שוטנשטיין, וכהנה בעשרות ספרים.

מכון אליבא דשמואל כבר זכה להוציא לאור בתוך השנה, שלשה קבצים: הלכות חג הסוכות, הלכות חנוכה, הלכות בורר. הקבצים נתקבלו בסייעתא דשמיא בהערכה מרובה ובחיבה עצומה אצל כלל הלומדים, בהיכלי התורה בישיבות ובכוללים, ובעז"ה עתיד לראות אור עוד קבצים רבים על כל ד' חלקי שו"ע. מלבד זאת, מפרסם המכון בעלון 'רוממות', מדור הלכתי בשם 'רוממות ההלכה', הלכות שבת במשנתו של רבינו זיע"א.

בהזדמנות זו פונה המכון בבקשה גדולה מכל מי אשר בידו הלכות מרבינו זצ"ל אשר הורה להלכה למעשה לשולחם למען יעמדו לימים רבים, בטל' 072-2588321, או במייל gmail.com@7225883.

ההלכה האחרונה

על מכתב מרתק במיוחד שמענו מאנשי המכון, וכפי שכתב הרה"ג שלום יוסף זיבלד שליט"א מתלמידי רבינו, והמר"ל של שיחות 'דרכי שמואל' - עה"ת, בזה"ל:

בשבוע האחרון לחי רבינו הגדול זיע"א כך היה מעשה, שנתבקשתי על ידי מורי זקני הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א, לפנות לרבינו מרן זיע"א בדבר שאלה חמורה דיני יחסין שהגיעה אליו. שורש הנידון תלוי

מיד לאחר סתימת הגולל, קם וניצב המכון 'אליבא דשמואל' - להוצאת פסקי רבינו הגדול זצוק"ל, בראשות הרב הגאון רבי יעקב ליינר שליט"א, אשר שם לו למטרה לאסוף את כל פסקי ההלכות שכתב רבינו זיע"א ושהובאו בשמו, ולהוציאם באכסניא נאותה אשר תעמוד לימים רבים.

הן רבות בשנים נודע רבנו מרן זיע"א בכוח הוראותיו כמורה מובהק ומוסמך בכל מכמני תורה, כשאר כבר מעת היותו רך בשנים גדל על ברכי אביו עמוד ההוראה מרן הגרשז"א זללה"ה, והיו נושא ונותן עמו בעניני הלכה אשר עלו על שולחנו, [ומענין לציין דהגרשז"א בגליון ספרו בתשובה הראשונה במנחת שלמה הזכיר להלכה דברים מבנו הגדול רבנו זיע"א]. ומשחר טל ילדותו היה מתהלך בבית שר התורה מטשעבין זללה"ה אשר סמך ידיו הקדושות עליו, וכמו כן שימש הרבה מגאוני ההוראה בירושלים של מעלה, וידוע תוקף המסורה אשר היתה בידו מגדולי ההוראה בדורות האחרונים, ובקיאותו העצומה וכח הכרעתו בכל מקום, לבד זאת נודע רבנו הגדול משכבר הימים בקרב מבניו מדע לגאון מופלא משכמו ולמעלה בעומק סברתו ובשיקול דעתו כחד מקמאי, (מתוך הספר תפארת שמואל).

עדות מופלאה לפנינו מהגאון רבי יוסף פטרוף שליט"א (הובא בספר בלבת אש) ש'הספר שמירת שבת כהלכתה מלא וגדוש מון אל זן בהערות מרבינו, וזאת לבקשת המחבר הגר"י נויבירט זצ"ל, והוסיף לציין כי רבים מספרי ההלכה באוצרו של רבינו זצוק"ל נקנו ע"י הרב נויבירט שהביאם לרבינו לצורך הגהת ספרו. וכן כע"ז הוסיף בזה אחד מוותיקי התלמידים: "בצעירותי היו מדברים איתו רבות בעניני הלכות שבת, כשהתגורר ב'גשר החיים', היה מונח על המדף ספר שמירת שבת כהלכתה, באחת הפעמים כשיצא מן החדר, אחד הבחורים פתח את הספר ונמצאו שם הערות ארוכות ממנו על הספר, (על פסקי אביו הגרש"ז), כשחזר לחדר כנראה הבחין שמישהו הציק בספר, ובשעה שלאחר מכן הספר כבר לא היה שם".

כמו כן כבר ידוע בשער בת רבים שרבינו הגדול זצוק"ל זכה להעמיד את גדולי פוסקי ההלכה בדורינו שיבלחט"א, אשר חיבוריהם הם לחם חוקם של שוחרי ההלכה ויושבי על מדין, ובהם מובא הלכות רבינו מאת רבינו זצ"ל, ובראשם הספרים 'ארחות שבת', אשר רבינו כתב בכתב ידו ע"ג הספר הערות רבות הלכה למעשה, אשר כל בית ישראל נשען עליהם. [וכפי שכתבו בהקדמה לאורחות שבת: "נודה בזה למורנו ורבנו שר בתורה ואוצרה של יראה מרן הגאון רבי שמואל איוערבאך (שליט"א) ראש ישיבת מעלות התורה, אשר הוא רבנו המובהק שממנו למדנו דרכי הלימוד והעיון, והוא העמידנו בקרן אורה מיום הכנסנו לבית המדרש

ומסיימים מסכתא ומתחילים מסכתא, ויש מכתב מהחפץ חיים, ומדברים לראות בחפץ חיים איך חי באמונה מוחשית שהרי בבניין הבית הרי יהא מלאה הארץ דיעה את השם וממילא ידעו לכל התורה ולא יחסר בחכמה כלל, אמנם עד הזמן מתחילת הבנין עד סיום ההתגלות, עד אז יצטרכו לבקיאם בסדר קדשים שהם יורו הדרך וההלכות לסדר העבודה והבית.

וכידוע כמה שחפץ חיים עמל בזה מאוד לחזק לימוד סדר קדשים הן כמה שעורר את הדבר, והן כמה שטרח בעצמו בחיבורו הגדול ליקוטי הלכות ובעוד אופנים הכולל הידוע לקדשים, וכמה שנתחזק הדבר ונתרבו הלומדים בסדר קדשים עדיין הוא קצת צפון, ובפרט כשאברכים חשוכים הוגים בהתמדה ובעיון, הוא דבר גדול עד מאוד.

ועיקר היסוד שאין לנו שיוור רק התורה הזאת, ולדאבוננו יש אחים טועים שרחקו מהתורה, רחקו מאורה של תורה, זה אחים טועים, אבל אנחנו בשם השם נזכיר, רק להתחזק עוד ועוד ואדרבה דווקא בזמנים קשים להוסיף עוד בלימוד ויגיעת התורה, ושנזכה כולנו ללמוד וללמד ולעלות עוד ועוד במעלות התורה והיראה.

זכרון שמואל

קובץ זה שהגיע לכל היכלי הישיבות, מכיל נטיפי דמעה וזכרונות מרבינו הגדול, כפי שנכתב על ידי תלמידו הרב הגאון רבי אליהו נח ציטרנבוים שליט"א, שהתאבק לרגליו במשך שנים רבות מתוך מסירות נפש ממש, בהיותו גולה למקום תורה משבת לשבת, לינוק מתורת רבינו הגדול.

וכך כתב הגר"נ בתחילת דבריו המעוררים: "הנה נמצאים אנו בחודש החמישי להסתלקותו של מו"ר רבינו הגדול זיע"א הכ"מ, קודם יום צום החמישי בו בית חיינו קודשנו ותפארתנו היה לשריפת אש, והזמן גרמא ימי אבלות וחורבן, והשתא יותר מכל שנה מתעורר כסדר היגון והאנחה מהשריפה אשר שרף ד', ובראשית הפסוק (ויקרא י, ו) כתוב "ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד'", והנה לשון הפסוק "יבכו" בלשון עתיד, ולכאורה היה צריך להיות כתוב "יבכו", שהרי כבר בכו בשעת השרפה, ומהו שנאמר "יבכו". אלא שבאמת הגם שבשעת השריפה ג"כ בכו כפי של צער ופרידה, אולם כשעובר זמן ומתחילים להרגיש את גודל החיסרון הגדול, אזי ממילא מתעורר ה"יבכו" האמיתי, ולהכי נאמר "יבכו את השרפה אשר שרף ד'", שאדרבה ה"יבכו" הוא יותר גדול, מפני שמישך שייכי ל"כל בית ישראל" שהחיסרון הוא לכל בית ישראל, לכלל ולפרט.

ואולי מותר לומר שזהו הפשט במש"כ אצל אברהם אבינו ע"ה "ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה", ושמעתי להעיר שלכאורה הלבכותה הוא לפני הלספוד, ובקרא מבואר בהיפוך שאברהם בא 'לספוד לשרה' ורק לאחר"מ מוזכר 'לבכותה'. ואולי אפשר לומר ע"פ הדברים הללו, שלבכותה האמיתי מתעורר ומתחיל רק אחרי ששומעים וסופדים את המעלות של הנפטר, וניכר ומורגש החיסרון שלו, אז בא שלב ה'לבכותה'.

וכמה פעמים בימי זיכרון והתעוררות על רבותינו הביא רבינו זיע"א דברי רבינו הקדוש החתם סופר זיע"א בדרשותיו, שכאשר נפטר אדם גדול ונחסר בעולם אור גדול בעבודת ה', הרי אף שבתחילה נראה שההתעוררות הגדולה ביותר היתה בזמן הסמוך לפטירת האדם הגדול, מכל מקום בהמשך הזמן החיסרון מורגש יותר ויותר, וככל

